

T.C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : B.02.0.KKG/196-279 /295

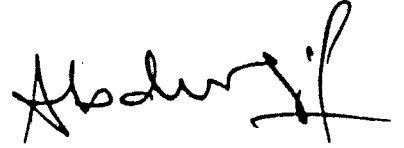
Ankara

13 / 1 / 2003

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

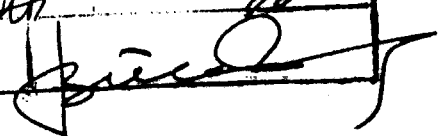
Önceki yasama döneminde hazırlanıp Başkanlığınıza sunulan ve İçtüzüğün 77 nci maddesi uyarınca hükümsüz sayılan ilişik listede adları belirtilen kanun tasarılarının yenilenmesi Bakanlar Kurulu'na uygun görülmüştür.

Gereğini arz ederim.

Abdullah GÜL
Başbakan

Eki :
Liste

T. B. M. M. BAŞKANLIĞI	
Tali F.	Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji
Emis.	- Dışişleri
Tarih	24.1.2003 - 1/451
M. Md.	
BAŞKAN	

GEREKÇE

26 Temmuz 2000 tarihinde Ankara'da imzalanan Türkiye ile ABD arasında "Nükleer Enerjinin Barışçıl Kullanımına İlişkin İşbirliği Anlaşması" tarafların tabi oldukları Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Anlaşması (NSYÖA) çerçevesinde nükleer enerjinin, barışçıl amaçlar için uluslararası alanda kullanılması ve geliştirilmesini, etkili bir nükleer yayılmanın önlenmesi rejiminin gerçekleştirilmesinde Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın güvenlik denetimine tabi olacak şekilde, nükleer enerjinin barışçıl kullanımının gelişmesi, kullanımı ve kontrolünde tarafların işbirliği yapmalarını öngören düzenlemeleri içeren bir çerçeve çizmektedir.

Anlaşma, barışçıl nükleer faaliyetlerin radyoaktif, kimyasal ve ısıl kirlilikten çevreyi koruma anlayışıyla gerçekleştirilmesini amaçlamakta ve nükleer enerjinin barışçıl kullanımı amacıyla bilgi, malzeme, teçhizat ve teknoloji transferini ve depolama ve yeniden transferler, yeniden işleme ve zenginleştirme, fiziksel koruma, patlayıcı ve askeri uygulama yasağı, güvenlik denetimi, çoklu tedarikçi kontrollerini (diğer devlet veya devletler grubu ile herhangi bir Anlaşma çerçevesinde depolama ve yeniden transferler ile yeniden işleme ve zenginleştirme konularını kapsamaktadır) öngören hükümlere yer vermektedir.

Teknoloji transferi alanları arasında; reaktörlerin geliştirilmesi, tasarımı, inşası, hizmete açılması, işletilmesi, bakımı ve kullanımı, reaktör yakıtı üretimi, reaktör deneyleri, reaktörlerin işletmeye kapatılması; malzemenin, fiziksel ve biyolojik araştırmalarda, tıpta, tarımda ve sanayide kullanılması; nükleer yakıt teminini garanti altına alacak çok taraflı yaklaşımları ve nükleer atık yönetiminde uygun teknikleri de içeren, dünya genelinde, gelecekteki sivil amaçlı nükleer ihtiyaçların karşılanması yolları hakkında yakıt çevirimi çalışmaları; malzeme, teçhizat ve bileşenlerin güvenlik denetimi ve fiziksel korunması; yukarıda bahsedilen alanlar ile ilgili sağlık, güvenlik ve çevresel hususlar ve ulusal enerji planlarında nükleer enerjinin oynayabileceği rolün değerlendirilmesi gibi alanlar sayılmaktadır.

Malzeme, teçhizat ve bileşenlerin transferi konusunda Türkiye'ye transfer edilecek özel nükleer malzemenin düşük zenginleştirilmiş uranyum olacağı hükmü yer almakta, transfer edilen malzemenin tarafların üzerinde anlaşacağı tesiste depolanacağı ve bu malzeme ile üretilen özel nükleer malzemenin üzerinde anlaşıldığı takdirde yeniden transfer edilebileceği hükme bağlanmaktadır.

Söz konusu Anlaşmada, transfer edilen malzemenin tarafların anlaşması halinde yeniden işlenebileceği veya zenginleştirilebileceği; ayrıca transfer edilmiş kaynak veya özel nükleer malzeme ve teçhizatla kullanılmış veya bunların kullanılması yoluyla üretilmiş özel nükleer malzemeye Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (IAEA) kuralları çerçevesinde fiziksel koruma sağlanacağı; bu malzemenin Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın (IAEA) güvenlik denetimi uygulamalarına tabi tutulacağı belirtilmektedir.

GEREKÇE

26 Temmuz 2000 tarihinde Ankara'da imzalanan Türkiye ile ABD arasında "Nükleer Enerjinin Barışçıl Kullanımına İlişkin İşbirliği Anlaşması" tarafların tabi oldukları Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Anlaşması (NSYÖA) çerçevesinde nükleer enerjinin, barışçıl amaçlar için uluslararası alanda kullanılması ve geliştirilmesini, etkili bir nükleer yayılmanın önlenmesi rejiminin gerçekleştirilmesinde Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın güvenlik denetimine tabi olacak şekilde, nükleer enerjinin barışçıl kullanımının gelişmesi, kullanımı ve kontrolünde tarafların işbirliği yapmalarını öngören düzenlemeleri içeren bir çerçeve çizmektedir.

Anlaşma, barışçıl nükleer faaliyetlerin radyoaktif, kimyasal ve ısıl kirlilikten çevreyi koruma anlayışıyla gerçekleştirilmesini amaçlamakta ve nükleer enerjinin barışçıl kullanımı amacıyla bilgi, malzeme, teçhizat ve teknoloji transferini ve depolama ve yeniden transferler, yeniden işleme ve zenginleştirme, fiziksel koruma, patlayıcı ve askeri uygulama yasağı, güvenlik denetimi, çoklu tedarikçi kontrollerini (diğer devlet veya devletler grubu ile herhangi bir Anlaşma çerçevesinde depolama ve yeniden transferler ile yeniden işleme ve zenginleştirme konularını kapsamaktadır) öngören hükümlere yer vermektedir.

Teknoloji transferi alanları arasında; reaktörlerin geliştirilmesi, tasarımı, inşası, hizmete açılması, işletilmesi, bakımı ve kullanımı, reaktör yakıtı üretimi, reaktör deneyleri, reaktörlerin işletmeye kapatılması; malzemenin, fiziksel ve biyolojik araştırmalarda, tıpta, tarımda ve sanayide kullanılması; nükleer yakıt teminini garanti altına alacak çok taraflı yaklaşımları ve nükleer atık yönetiminde uygun teknikleri de içeren, dünya genelinde, gelecekteki sivil amaçlı nükleer ihtiyaçların karşılanması yolları hakkında yakıt çevirimi çalışmaları; malzeme, teçhizat ve bileşenlerin güvenlik denetimi ve fiziksel korunması; yukarıda bahsedilen alanlar ile ilgili sağlık, güvenlik ve çevresel hususlar ve ulusal enerji planlarında nükleer enerjinin oynayabileceği rolün değerlendirilmesi gibi alanlar sayılmaktadır.

Malzeme, teçhizat ve bileşenlerin transferi konusunda Türkiye'ye transfer edilecek özel nükleer malzemenin düşük zenginleştirilmiş uranyum olacağı hükmü yer almakta, transfer edilen malzemenin tarafların üzerinde anlaşacağı tesiste depolanacağı ve bu malzeme ile üretilen özel nükleer malzemenin üzerinde anlaşıldığı takdirde yeniden transfer edilebileceği hükme bağlanmaktadır.

Sözkonusu Anlaşmada, transfer edilen malzemenin tarafların anlaşması halinde yeniden işlenebileceği veya zenginleştirilebileceği; ayrıca transfer edilmiş kaynak veya özel nükleer malzeme ve teçhizatla kullanılmış veya bunların kullanılması yoluyla üretilmiş özel nükleer malzemeye Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (IAEA) kuralları çerçevesinde fiziksel koruma sağlanacağı; bu malzemenin Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın (IAEA) güvenlik denetimi uygulamalarına tabi tutulacağı belirtilmektedir.

T/ 163

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ ARASINDA NÜKLEER
ENERJİNİN BARIŞÇIL KULLANIMINA İLİŞKİN İŞBİRLİĞİ ANLAŞMASI VE EKİ
MUTABAKAT ZAPTININ ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR
KANUN TASARISI**

Madde 1- 26 Temmuz 2000 tarihinde Ankara'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri Arasında Nükleer Enerjinin Barışçıl Kullanımına İlişkin İşbirliği Anlaşması" ve eki "Mutabakat Zaptı"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

Madde 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Eki

Bülent Ecevit
BÜLENT ECEVİT
BAŞBAKAN

<i>S. ÜŞENMEZ</i> Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	<i>H.H. ÖZKAN</i> Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	<i>M. YILMAZ</i> Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	<i>R. YILMAZ</i> Devlet Bakanı
<i>Prof. Dr. T. YÖRKAY</i> Devlet Bakanı	<i>M. KECEKÇİ</i> Devlet Bakanı	<i>F. ÜNLÜ</i> Devlet Bakanı V.	<i>F. BAL</i> Devlet Bakanı
<i>M. YALOVA</i> Devlet Bakanı	<i>M. YILMAZ</i> Devlet Bakanı	<i>Prof. Dr. R. M. ZAOĞLU</i> Devlet Bakanı	<i>R. K. YÜCELEN</i> Devlet Bakanı
<i>H. GEMİCİ</i> Devlet Bakanı	<i>Prof. Dr. S. ÜŞENMEZ</i> Devlet Bakanı	<i>E. S. GAYDALI</i> Devlet Bakanı	<i>F. ÜNLÜ</i> Devlet Bakanı
<i>F. BAL</i> Devlet Bakanı V.	<i>Prof. Dr. S. TÜRK</i> Adalet Bakanı	<i>S. ÇAKMAKOĞLU</i> Milli Savunma Bakanı	<i>S. TANTAN</i> İşleri Bakanı
<i>H. H. ÖZKAN</i> Dışişleri Bakanı V.	<i>S. ORAL</i> Maliye Bakanı	<i>M. BOSTANCIOĞLU</i> Milli Eğitim Bakanı	<i>E. YILMAZ</i> Bayındırık ve İskan Bakanı
<i>R. YILMAZ</i> Doç. Dr. G. B. YILMAZ Sağlık Bakanı	<i>Prof. Dr. Z. K. SOZ</i> Ulaştırma Bakanı	<i>H. Y. GOKALP</i> Prof. Dr. H. Y. GOKALP Tarım ve Köyşleri Bakanı	<i>Y. YILMAZ</i> Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı
<i>E. ÜNLÜ</i> A. K. TANRIKULU Sanayi ve Ticaret Bakanı V.	<i>M. C. ERŞÖMER</i> En. ve Tabii Kay. Bakanı	<i>M. T. TALAY</i> Kültür Bakanı	<i>E. MUMCU</i> Turizm Bakanı
<i>M. S. GAY</i> Prof. Dr. N. Ç. ÇAĞAN Orman Bakanı	<i>F. AYTEKİN</i> Çevre Bakanı		

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ ARASINDA NÜKLEER ENERJİNİN BARİŞÇİL KULLANIMINA İLİŞKİN İŞBİRLİĞİ ANLAŞMASI

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti ;

Dünya çapında nükleer yayılmanın önlenmesine ilişkin tedbirlerin kuvvetlendirilmesi konusundaki desteklerini teyit ederek;

Türkiye Cumhuriyeti ve Amerika Birleşik Devletleri'nin taraf oldukları Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Antlaşması'ndan (NSYÖ) kaynaklanan yükümlülüklerini hatırla tutarak;

NSYÖ Antlaşması'na evrensel bağlılığın sağlanması ve bu Antlaşma'nın giriş kısmı ile Antlaşma'nın tüm maddelerinde yer alan amaçların tam olarak gerçekleştirilmesi için birbirleriyle ve diğer devletlerle yakın çalışma niyetlerini teyit ederek;

Nükleer enerjinin, barışçıl amaçlar için uluslararası alanda kullanılması ve geliştirilmesinin, NSYÖ Antlaşması'nın hedeflerini mümkün olan en iyi şekilde gerçekleştirecek düzenlemeler çerçevesinde yapılmasını temin etme konusundaki taahhütlerini teyit ederek;

NSYÖ Antlaşması çerçevesindeki yükümlülükleri uyarınca, nükleer silah sahibi olmayan ülkelerle nükleer ticari alışverişte bulunduklarında, bu tür ülkelerde güvenlik denetimi olmayan faaliyetlere yardım etmeyeceklerini hatırlayarak ve teyit ederek;

Uluslararası Atom Enerjisi Ajansının (UAEA) hedeflerini desteklediklerini belirterek;

Etkili bir nükleer yayılmanın önlenmesi rejiminin gerçekleştirilmesinde UAEA'nın güvenlik denetimleri sisteminin vazgeçilmez rolünün bilincinde olarak;

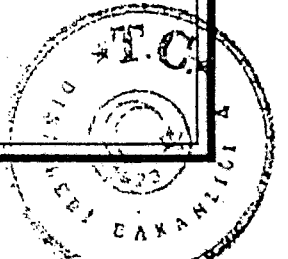
Kendi egemenlik yetkileri altında bulunan tesislerde, Ajansın güvenlik denetimini etkili ve verimli biçimde uygulayabilmesi ve denetim hedefine ulaşabilmesi için gerekli tedbirleri almaya hazır olunması da dahil olmak üzere, UAEA'nın güvenlik denetimlerinin güçlendirilmesine yönelik taahhütlerini teyit ederek;

Nükleer malzemenin etkin kontrolünün, hesabının tutulmasının ve fiziksel korunmasının uluslararası standartlara uygun bir şekilde sürdürülmesinin önemini kabul ederek;

Nükleer enerjinin barışçıl kullanımının gelişmesi, kullanımı ve kontrolünde işbirliğini arzulayarak ve

Barışçıl nükleer faaliyetlerin, radyoaktif, kimyasal ve ısı kirlilikten çevreyi koruma anlayışıyla gerçekleştirilmesi gerektiğini hatırla tutarak;

Aşağıdaki husularda mutabık kalmışlardır:

MADDE 1 - TANIMLAR

Bu Anlaşmada geçen:

- (A) “Yan ürün malzeme”; özel nükleer malzemenin kullanımı veya üretimi işleminde radyasyon ışımasıyla radyoaktif hale getirilmiş veya ürün olarak ortaya çıkmış herhangi bir radyoaktif malzemeyi (özel nükleer malzeme hariç) ifade eder.
- (B) “Bileşen”; teçhizatın bileşen bir parçasını veya Taraflarca bu özelliği bulunduğu hususunda üzerinde anlaşılmış diğer bir parçayı ifade eder.
- (C) “Dönüştürme”; nükleer yakıt çevriminde, yakıt üretiminden önce ve zenginleştirme hariç uranyumun bir kimyasal formdan diğerine dönüştürüldüğü, örneğin UF_6 ’dan UO_2 ’ye veya uranyum oksitten metale gibi, herhangi bir normal işlemi ifade eder.
- (D) “İşletmeden çıkarma”; bir tesisin, kullanışlı ömrünün sonunda, bu işle görevli personel ve halkın güvenliği ve sağlığı ile çevrenin yeterli düzeyde korunması suretiyle işletilmesine son verilmesi faaliyetlerini ifade eder. Bu faaliyetler, tesisin kapatılması ve devamlı bakım ve gözetim eşliğinde tesisten asgari miktarda nükleer malzeme çıkarılmasından, tesisin ve çevresinin tahditsiz kullanımı için kabul edilebilir düzeyin üzerindeki her türlü artık radyoaktivitenin tamamen izale edilmesine kadar değişebilir.
- (E) “Teçhizat”; esas olarak plütonyum ve uranyum 233 oluşturulması için tasarlanan veya kullanılanların dışındaki herhangi bir reaktör veya Tarafların anlaşmasıyla “teçhizat” olarak belirlenmiş herhangi bir parçayı ifade eder.
- (F) “Yüksek oranda zenginleştirilmiş uranyum”; 235 izotopu bakımından %20 veya daha fazla zenginleştirilmiş uranyumu ifade eder.
- (G) “Düşük oranda zenginleştirilmiş uranyum”; 235 izotopu bakımından %20’den daha az zenginleştirilmiş uranyumu ifade eder.
- (H) “Başlıca kritik bileşen” hassas bir nükleer tesisin işletilmesi için şart olan parça veya parçalar grubunu ifade eder.
- (I) “Malzeme” kaynak malzemeyi, özel nükleer malzemeyi, yan-ürün malzemeyi, yan-ürün dışındaki radyoizotopları, nötron yavaşlatıcı malzemeyi, veya Tarafların anlaşmasıyla belirlenmiş diğer bu tür malzemeleri ifade eder.
- (J) “Nötron yavaşlatıcı malzeme” bir reaktörde yüksek hızlı nötronların yavaşlatılması ve daha fazla fisyon olmasının sağlanması için kullanılmaya uygun saflıktaki, ağır su, grafit veya berilyumu veya Taraflarca belirlenmiş diğer bu tür malzemeleri ifade eder.

- (K) "Taraflar"; Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti'ni ifade eder.
- (L) "Barışçıl amaçlar"; araştırma, enerji üretimi, tıp, tarım ve endüstri gibi alanlarda bilgi, malzeme, teçhizat ve bileşenlerin kullanılmasını içerir, fakat herhangi bir patlayıcı nükleer cihazın kullanılmasını, geliştirilmesini veya araştırılmasını ya da herhangi bir askeri amacı içermez.
- (M) "Şahıs"; Taraflardan her birinin yargılama yetkisine tabi herhangi bir birey veya şahsiyeti ifade eder fakat bu Anlaşmanın Taraflarını içermez.
- (N) "Reaktör"; nükleer silah veya nükleer patlayıcı cihaz haricinde, uranyum, plütonyum veya toryum veya bunların herhangi bir karışımının kullanılmasıyla içerisinde kendi kendine yürüyen zincirleme çekirdek bölünmesi reaksiyonu oluşturulan herhangi bir cihazı ifade eder.
- (O) "Gizlilik derecesi taşıyan veriler"; (1) nükleer silahların tasarımı, imalatı ve kullanımı, (2) özel nükleer malzemenin üretimi, (3) enerji üretiminde özel nükleer malzemenin kullanılması ile ilgili tüm verileri ifade eder, fakat bir Tarafa ait gizlilik derecesi taşıyan veri kategorisinden çıkarılmış veya tasnif dışı edilmiş verileri içermez.
- (P) "Hassas nükleer tesis"; öncelikle uranyum zenginleştirilmesi, nükleer yakıtın yeniden işlenmesi, ağır su üretimi, veya plütonyum içeren nükleer yakıt fabrikasyonu için tasarlanan veya kullanılan herhangi bir tesisi ifade eder.
- (Q) "Hassas nükleer teknoloji"; kamuya açık olmayan ve herhangi bir hassas nükleer tesisin tasarımı, yapımı, fabrikasyonu, işletilmesi veya bakımı için önemli olan (teçhizata veya önemli bir bileşene bağlı bilgiyi de içeren) veya Tarafların anlaşmasıyla bu kapsama alınmış herhangi bir bilgiyi ifade eder.
- (R) "Kaynak malzeme"; (1) uranyum, toryum veya Tarafların anlaşmasıyla kaynak malzeme olarak belirlenmiş diğer herhangi bir malzeme veya, (2) yukarıdaki malzemelerin biri veya daha fazlasının zaman zaman Tarafların üzerinde anlaşabilecekleri derişimlerdeki cevherleri anlamına gelir.
- (S) "Özel nükleer malzeme"; (1) plütonyum, uranyum 233 veya 235 izotopu bakımından zenginleştirilmiş uranyumu veya (2) Tarafların anlaşmasıyla özel nükleer malzeme olarak belirlenmiş diğer herhangi bir malzemeyi ifade eder.

MADDE 2 - İŞBİRLİĞİNİN KAPSAMI

1. Barışçıl amaçlarla nükleer enerjinin kullanılmasında Taraflar arasındaki işbirliği, bu Anlaşma ve ilgili diğer antlaşmaların hükümlerine, Tarafların ülkelerinde

yürürlükte bulunan yasalara, yönetmeliklere ve lisans gereklerine tabi olacaktır.

2. Bu Anlaşma hükümleri uyarınca bilgi, malzeme, teçhizat ve bileşenlerin aktarılması doğrudan Taraflar veya yetkili kişiler aracılığı ile yapılabilir. Bu tür aktarımlar, bu Anlaşmaya ve Taraflarca üzerinde anlaşılacak ilave hüküm ve şartlara tabi olacaktır.
3. Özellikle, nükleer reaktör ve yakıt teknolojisi, nükleer güvenlik ve nükleer enerjinin barışçıl amaçlarla diğer kullanımlarını ilgilendiren bilgi aktarımı doğrudan Taraflar arasında veya yetkili kişiler yoluyla yapılabilir. Bu tür aktarımlar, Tarafların aralarında anlaşmaları halinde, bu Anlaşmaya ve Taraflarca üzerinde anlaşılacak ilave hüküm ve şartlara tabi olacaktır. Bu tür aktarımlar Tarafların kendi yasaları, yönetmelikleri ve lisans gerekleri ile uyumlu olacak şekilde bu Anlaşmanın dışında da yapılabilir.
4. Taraflar barışçıl amaçlarla nükleer araştırma ve geliştirmede işbirliği yapabilirler. Bu tür işbirliği, eğitim, personel değişimi, toplantılar, ortak çalışma ve projelere katılımları içerebilir, ancak bunlarla sınırlı değildir.

MADDE 3 - TEKNOLOJİ TRANSFERİ

1. Nükleer enerjinin barışçıl amaçlarla kullanılmasına dair bilgi transfer edilebilir. Bilgi transferleri, raporlar, veri bankaları, bilgisayar programları, konferanslar, ziyaretler, ortak çalışma ve projeler ile tesislerde personel görevlendirilmesini ve eğitimini içeren değişik yollarla yapılabilir. Kapsama dahil olabilecek alanlar aşağıda sıralanmıştır, ancak bunlarla sınırlı değildir.
 - (A) Reaktörlerin geliştirilmesi, tasarımı, inşası, hizmete açılması, işletilmesi, bakımı ve kullanımı, reaktör yakıt üretimi, reaktör deneyleri ve işletmeye kapatılması;
 - (B) Malzemenin, fiziksel ve biyolojik araştırmalarda, tıpta, tarımda ve endüstride kullanılması;
 - (C) Nükleer yakıt teminini garanti altına alacak çok taraflı yaklaşımları ve nükleer atık yönetiminde uygun teknikleri de içeren, dünya genelinde, gelecekteki sivil amaçlı nükleer ihtiyaçların karşılanması yolları hakkında yakıt çevrimi çalışmaları;
 - (D) Malzeme, teçhizat ve bileşenlerin güvenlik denetimi ve fiziksel korunması;
 - (E) Yukarıda bahsedilen alanlar ile ilgili sağlık, güvenlik ve çevresel hususlar; ve

(F) Ulusal enerji planlarında nükleer enerjinin oynayabileceği rolün değerlendirilmesi.

2. Bu Anlaşma Tarafların kendi Anlaşmaları, ulusal yasaları ve yönetmeliklerine göre transfer etmeye izin verilmeyen bilginin transferini gerektirmez.
3. Gizlilik derecesi taşıyan veriler bu Anlaşma altında transfer edilmeyecektir.
4. Hassas nükleer teknoloji bu Anlaşmada bir değişiklik yapılmadıkça bu Anlaşmaya göre transfer edilmeyecektir.

MADDE 4 - MALZEME, TEÇHİZAT VE BİLEŞENLERİN TRANSFERİ

1. Malzeme, teçhizat ve bileşenler bu Anlaşma çerçevesindeki uygulamalar için transfer edilebilir. Bu Anlaşmaya göre Türkiye Cumhuriyetine transfer edilen herhangi bir özel nükleer malzeme, 4. Paragraftaki şartlar haricinde, düşük zenginleştirilmiş uranyum olacaktır. Hassas nükleer tesis ve bunların başlıca kritik bileşenleri bu Anlaşmada bir değişiklik yapılmadıkça transfer edilmeyecektir.
2. Düşük zenginleştirilmiş uranyum, reaktör deneylerinde ve reaktörlerde yakıt olarak kullanılmak üzere, dönüştürme veya fabrikasyon amacıyla veya Taraflarca anlaşılacak diğer benzer amaçlarla transfer edilebilir.
3. Bu Anlaşmaya göre transfer edilmiş özel nükleer malzeme miktarı hiç bir zaman şu sıralanan amaçlardan herhangi biri için tarafların gerekli olduğu konusunda anlaşmaları miktardan daha fazla olmayacaktır: reaktörlerde veya reaktör deneylerinde kullanım; reaktörlerin ekonomik, güvenli, verimli ve sürekli işletilmesi veya bu tür reaktör deneylerinin yapılması ve Taraflarca anlaşılacak diğer amaçların gerçekleştirilmesi.
4. Özel nükleer malzemenin küçük miktarları örnek olmak, standart belirlemek, dedektör olarak, hedef olarak ve Tarafların anlaşabilecekleri benzeri diğer amaçlarla kullanılmak üzere transfer edilebilir. Bu paragrafa göre yapılan transferler 3. Paragraftaki miktar sınırlamasına tabi tutulmayacaktır.
5. Amerika Birleşik Devletleri, Türkiye Cumhuriyeti'ne, reaktörlerin ekonomik, güvenli, verimli ve devamlı işletilmesi için gerekli olan güvenilir nükleer yakıt arzını zamanında sağlamak için, Amerika Birleşik Devletleri içindeki veya dışındaki herhangi bir kaynaktan nükleer malzeme ihracı da dahil olmak üzere gerekli ve uygun olabilecek önlemleri almak için gayret gösterecektir.

MADDE 5 - DEPOLAMA VE YENİDEN TRANSFERLER

1. Bu Anlaşmaya göre transfer edilmiş veya bu Anlaşmaya göre transfer edilen malzeme veya teçhizatta kullanılmış veya bunların kullanılmasıyla üretilmiş plütonyum, uranyum 233 (ışınlanmış yakıtta bulunanlar hariç) ve zenginleştirilmiş uranyum sadece Tarafların üzerinde anlaşacakları bir tesiste depolanacaktır.
2. Bu Anlaşmaya göre transfer edilmiş malzeme, ekipman ve bileşenler ve bu Anlaşmaya göre transfer edilen bu tür malzeme ve teçhizatın kullanılmasıyla üretilmiş herhangi bir özel nükleer malzeme yetkisiz şahıslara veya Taraflar üzerinde anlaşmadıkça, alıcı Tarafın ülkesel yetkisinin dışına transfer edilmeyecektir.

MADDE 6 - YENİDEN İŞLEME VE ZENGİNLEŞTİRME

1. Bu Anlaşmaya göre transfer edilmiş ve bu Anlaşmaya göre transfer edilen malzeme ve teçhizatta kullanılmış veya bunların kullanılmasıyla üretilmiş malzeme Taraflar anlaşmadıkça yeniden işlenmeyecektir.
2. Bu Anlaşmaya göre transfer edilmiş veya bu Anlaşmaya göre transfer edilmiş malzeme ve teçhizatta kullanılmış veya bunların kullanılmasıyla üretilmiş plütonyum, uranyum 233, yüksek zenginleştirilmiş uranyum ve ışınlamış kaynak veya özel nükleer malzeme Taraflar üzerinde anlaşmadıkça, ışınlama ve ileri ışınlama hariç olmak üzere, şekil veya içerik olarak değiştirilmeyecektir.
3. Bu Anlaşmaya göre transfer edilmiş veya bu Anlaşmaya göre transfer edilen malzeme ve teçhizatta kullanılmış veya bunların kullanılması yoluyla üretilmiş uranyum Taraflar üzerinde anlaşmadıkça transferden sonra zenginleştirilmeyecektir.

MADDE 7 - FİZİKSEL KORUMA

1. Bu Anlaşmaya göre transfer edilmiş kaynak veya özel nükleer malzeme ve teçhizata ve bu Anlaşmaya göre transfer edilen malzeme ve teçhizatta kullanılmış veya bunların kullanılması yoluyla üretilmiş özel nükleer malzemeye yeterli fiziksel koruma sağlanacaktır.
2. 1. Paragraftaki şartları yerine getirmek için, her bir Taraf, en azından UAEA tarafından yayınlanan "Nükleer Malzeme ve Nükleer Tesislerin Fiziksel Koruması" başlıklı INFCIRC/225/Rev.4 belgesindeki ve bu belgede, Taraflarca üzerinde mutabık kalınacak müteakip değişikliklerdeki önerilere denk fiziksel koruma seviyeleri ile uyumlu önlemleri uygulayacaktır.
3. İşbu Maddeye uygun olarak sağlanan fiziksel koruma önlemlerinin yeterliliği, Taraflarca zaman zaman ve Taraflardan herhangi birinin yeterli fiziksel

korumanın sağlanması için yeni önlemlere gerek duyulabileceği görüşünde olduğu herhangi bir zaman, gözden geçirmeye ve müzakereye tabi tutulacaktır.

4. Taraflar, kendi sınırları içerisinde veya egemenlik yetkisi veya kontrolü altındaki yerlerde nükleer malzemenin fiziksel koruma seviyelerinin yeterliliğini temin etmekten ve işbu Maddeye tabi olan malzemenin yetkisiz kullanımı veya elde tutulması durumunda müdahale ve kurtarma operasyonlarını koordine etmekten sorumlu bulunan kurum veya kuruluşların diplomatik kanalları aracılığıyla birbirlerini bilgilendireceklerdir. Taraflar birbirlerini ayrıca, ülke dışı nakil konuları ve Tarafları ortaklaşa ilgilendiren diğer konular üzerinde işbirliği yapmak üzere, ulusal kurumları içinde belirlenmiş temas noktalarının diplomatik kanalları aracılığıyla da bilgilendireceklerdir.
5. İşbu Maddenin şartları, Tarafların nükleer faaliyetlerinin zorlaştırılmasını, gereksiz yere geciktirilmesini veya uygun olmayan bir şekilde engellenmesini önleyici ve nükleer programlarının ekonomik ve güvenli olarak yürütülmesi için gerekli olan ihtiyatlı işletme usûlleri ile uyumlu şekilde uygulanacaktır.

MADDE 8 - PATLAYICI VE ASKERİ UYGULAMA YASAĞI

Bu Anlaşmaya göre transfer edilmiş malzeme, teçhizat ve bileşenler ve bu Anlaşmaya göre transfer edilen malzeme, teçhizat ve bileşenlerde kullanılmış veya bunların kullanılması yoluyla üretilmiş malzeme herhangi bir nükleer patlayıcı cihaz, herhangi bir patlayıcı nükleer cihaz geliştirilmesi veya araştırılması veya herhangi bir askeri amaç için kullanılmayacaktır.

MADDE 9 - GÜVENLİK DENETİMİ

1. Bu Anlaşma altındaki işbirliği, Türkiye Cumhuriyeti'nin ülkesi içinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin yargılama yetkisi altında, veya Türkiye Cumhuriyeti'nin kontrolü altındaki herhangi bir yerde yapılan tüm nükleer faaliyetler için UAEA'nın güvenlik denetimi uygulamalarını gerektirir. NSYÖ Anlaşması'nın III.üncü (4) Maddesine göre bir Güvenlik Denetimi Anlaşması'nın uygulanması bu gereklerin yerine getirilmesinde dikkate alınacaktır.
2. Bu Anlaşmaya göre Türkiye Cumhuriyeti'ne transfer edilmiş kaynak veya özel nükleer malzeme ve bu Anlaşmaya göre transfer edilen malzeme, teçhizat ve bileşenlerde kullanılmış veya bunların kullanılması yoluyla üretilmiş kaynak veya özel nükleer malzeme, Türkiye Cumhuriyeti ile Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (IAEA) arasında 30.06.1981'de imzalanan ve 01.09.1981'de yürürlüğe giren NSYÖ Anlaşması bağlamında güvenlik denetimi uygulanması hakkındaki anlaşmaya uygun güvenlik denetimine tabi tutulacaktır.

3. Bu Anlaşmaya göre Amerika Birleşik Devletleri'ne transfer edilmiş kaynak veya özel nükleer malzeme ve bu Anlaşmaya göre transfer edilen malzeme, teçhizat ve bileşenlerde kullanılan veya bunların kullanılması yoluyla üretilen kaynak veya özel nükleer malzeme, Amerika Birleşik Devletleri ile UAEA arasında 18.11.1977'de imzalanan ve 09.12.1980'de yürürlüğe giren Amerika Birleşik Devletleri'nde güvenlik denetimi uygulamaları hakkındaki anlaşmaya uygun güvenlik denetimine tabi tutulacaktır.
4. Eğer Taraflardan herhangi biri, 2. veya 3. Paragraflarda belirtilen Anlaşma uyarınca UAEA'nın güvenlik denetimini herhangi bir nedenle uygulamadığından veya uygulamayacağından haberdar olursa; Taraflar, güvenlik denetiminin etkin sürekliliğini sağlamak amacıyla danışmalarda bulunacaklar ve UAEA ile veya kendi aralarında, UAEA güvenlik denetimleri ilke ve yöntemleri ile uyumlu; uygulanmayan güvenlik denetimi sistemi tarafından garanti edilene eşit güvence sağlayan; ve 2. veya 3. Paragrafların gerektirdiği kapsam ile uyumlu düzenlemeler yapacaklardır.
5. Taraflardan her biri, işbu Madde altında sağlanmış güvenlik denetimi uygulamasının devamlılığı ve kolaylaştırılması için gerekli önlemleri alacaktır.
6. Taraflardan her biri, bu Anlaşmaya göre transfer edilmiş kaynak veya özel nükleer malzeme ve bu Anlaşmaya göre transfer edilen malzeme, teçhizat ve bileşenlerde kullanılmış veya bunların kullanılmasıyla üretilmiş kaynak veya özel nükleer malzemenin kaydının yapılacağı ve kontrol edileceği bir sistem kuracak ve sürekli uygulayacaktır. Bu sistemle ilgili işlemler, UAEA'nın INFCIRC/153 (Düzeltilmiş) belgesinde veya bu belgenin, Taraflarca üzerinde mutabık kalınan herhangi bir düzeltmesinde yer alan işlemler ile benzer olacaktır.
7. Taraflardan herhangi birinin talebi üzerine, diğer Taraf, bu Anlaşmaya tabi malzemelerin tüm envanterlerinin durumu hakkında istekte bulunan Tarafa rapor verecek veya rapor vermek üzere UAEA'na izin verecektir.
8. İşbu Maddenin şartları, Tarafların nükleer faaliyetlerinin zorlaştırılmasını, gereksiz yere geciktirilmesini veya uygun olmayan bir şekilde engellenmesini önleyici ve nükleer programlarının ekonomik ve güvenli olarak yürütülmesi için gerekli olan ihtiyatlı işletme usülleri ile uyumlu olacak şekilde uygulanacaktır.

MADDE 10 - ÇOKLU TEDARİKÇİ KONTROLLERİ

Eğer Taraflardan herhangi biri ile bir başka devlet veya devletler grubu arasındaki herhangi bir Anlaşma, diğer devlet veya devletler grubuna bu Anlaşmaya tabi malzeme, teçhizat ve bileşenlerle ilgili, 5inci ve 6ncı Maddelerde hükme bağlanan haklardan herhangi birine veya tümüne denk haklar sağlarsa, Taraflar, herhangi bir Tarafın isteği üzerine, bu tür hakların uygulanmasının diğer devlet veya devletler grubunca gerçekleştirilebileceğini kabul edebilir.

MADDE 11 - İŞBİRLİĞİNİN SONA ERMESİ

1. Bu Anlaşmanın yürürlüğe girmesinden sonra Taraflardan herhangi biri herhangi bir zamanda:

- (a) 5inci, 6ncı, 7nci, 8inci veya 9uncu Maddelerin hükümlerine uymazsa veya;
- (b) UAEA ile bir güvenlik denetimi anlaşmasını sonlandırır, fesheder veya tümünden ihlal ederse;

diğer Taraf, bu Anlaşma altındaki işbirliğini bitirme ve bu Anlaşmaya göre transfer edilmiş malzeme, teçhizat ve bileşenlerin ve bunların kullanılmasıyla üretilmiş özel nükleer malzemenin geri gönderilmesini isteme hakkına sahip olacaktır.

- 2. Eğer bu Anlaşmanın yürürlüğe girmesinden sonra Türkiye Cumhuriyeti bir nükleer patlayıcı cihaz patlatırsa Amerika Birleşik Devletleri 1. Paragraftaki haklara sahip olacaktır.
- 3. Eğer Taraflardan herhangi biri, herhangi bir malzeme, teçhizat veya bileşenlerin iadesini istemek üzere bu Maddede yer alan hakkını kullanırsa, bu iadeye tabi malzeme, teçhizat ve bileşenlerin, diğer Tarafın ülkesinden veya kontrolü altından çıkarılmasından önce, cari piyasa değerini ve bu nakil sonucu oluşan masrafları derhal tazmin edecektir. Bu tür nükleer parçaların iadesi gerekirse, Taraflar, mevcut şartları dikkate alarak, bu tür parçalarla ilgili miktarı ortaklaşa belirleyeceklerdir. Taraflar ayrıca, bu parçaların iadesine ilişkin olarak, mevcut yükümlülükleri uyarınca, tüm güvenlik, radyolojik ve fiziksel koruma tedbirlerinin alınmasını; makul olmayan hiçbir riskin oluşmamasını ve parçaların iadesinin Tarafların ilgili tüm yasa ve yönetmeliklerine uygun bir şekilde gerçekleştirilmesini temin edeceklerdir.

MADDE 12 - DANIŞMALAR VE ÇEVRESEL KORUNMA

- 1. Taraflar bu Anlaşmanın uygulanmasına ve nükleer enerjinin barışçıl kullanımı alanında işbirliğinin daha da geliştirilmesine ilişkin olarak, Taraflardan birinin isteği üzerine danışmada bulunmayı taahhüt ederler.
- 2. Taraflar, bu Anlaşma altındaki faaliyetlere ilişkin olarak, bu tür faaliyetlerin çevre üzerindeki etkilerinin tespiti hususunda danışmada bulunacaklar ve bu Anlaşma altındaki barışçıl nükleer faaliyetlerden kaynaklanan radyoaktif, kimyasal veya termal kirlenmeden çevreyi koruma ve sağlık ve güvenlikle ilgili konularda işbirliği yapacaklardır.

MADDE 13 - ANLAŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMÜ

1. Taraflar, bu Anlaşmanın uygulanmasından ve yorumlanmasından ortaya çıkan herhangi bir anlaşmazlığa iyi niyetle ve işbirliği ruhu içinde gecikmeksizin hakça bir çözüm arayacaklar ve her iki Tarafça da kabul edilebilecek bir çözüme en kısa sürede ulaşmak için derhal görüşmelerde bulunacaklardır.
2. Bu Anlaşmanın uygulanmasından ve yorumlanmasından kaynaklanan herhangi bir anlaşmazlık, görüşme, arabuluculuk, uzlaştırma veya diğer benzer usullerle veya Tarafların anlaşması halinde, bu Madde hükümleri gereğince atanan üç hakemden oluşan bir tahkim kuruluna götürülerek çözülecektir. Her bir Taraf bir hakem tayin edecek ve böylece seçilmiş iki hakem, Başkanlık görevi yapmak üzere Türkiye Cumhuriyeti veya Amerika Birleşik Devletleri vatandaşı olamayan bir üçüncü hakem belirleyeceklerdir. Eğer tahkim için istekte bulunulmasını takip eden 30 gün içinde Taraflardan biri hakem belirlememişse, diğer Taraf Uluslararası Adalet Divanı Başkanına bir hakem tayin etmesi için istekte bulunabilir. İkinci hakemin belirlenmesini veya tayin edilmesini takip eden 30 gün içerisinde üçüncü hakem seçilmemiş ise, Türkiye Cumhuriyeti veya Amerika Birleşik Devletleri vatandaşı olmaması şartıyla, aynı usul üçüncü hakemin atanması için de uygulanacaktır. Tüm kararlar iki hakemin lehte oyu ile alınacaktır. Tahkim usulü tahkim kurulu tarafından belirlenecektir. Kurulun kararı Taraflar üzerinde bağlayıcı olacaktır.

MADDE 14 - DEĞİŞİKLİKLER

Bu Anlaşma Tarafların anlaşması ile her zaman değiştirilebilir.

MADDE 15 - YÜRÜRLÜĞE GİRME VE YÜRÜRLÜK SÜRESİ

1. Bu Anlaşma Tarafların, Anlaşmanın yürürlüğe girmesi için gerekli tüm şartların yerine getirildiğini bildiren diplomatik Notaların teatisinin gerçekleştirildiği gün yürürlüğe girecektir.
2. Bu Anlaşma 15 yıl süreyle yürürlükte kalacaktır ve daha sonra beşer yıllık dönemler halinde olmak üzere yürürlükte kalmaya devam edecektir. Herhangi bir Taraf, diğer Tarafa, ilk onbeş yıllık sürenin sonunda veya herhangi bir müteakip beş yıllık dönemin sonunda, altı ay önceden yazılı bildirimde bulunmak suretiyle bu Anlaşmayı sona erdirebilir.
3. Bu Anlaşmanın hükümleri, Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri

arasında 10 Haziran 1955 tarihinde imzalanan Atom Enerjisinin Sivil Kullanımına Dair İşbirliği Anlaşmasına, değişiklikleriyle birlikte, tabi malzeme ve teçhizata uygulanacaktır.

4. Bu Anlaşmanın feshedilmesi veya sona ermesi veya burada dile getirilen herhangi bir nedenden ötürü işbirliğinin sona ermesinden bağımsız olarak, 5inci, 6ncı, 7nci, 8inci, 9uncu ve 11inci Maddeler, bu Maddelere tabi malzeme, teçhizat ve bileşenler ilgili Tarafın sınırları dahilinde veya yargılama yetkisi veya kontrolü altındaki herhangi bir yerde kaldığı sürece veya bu tür malzeme, teçhizat ve bileşenlerin, güvenlik denetimi gerektiren bir nükleer faaliyette kullanılmaz hale geldiği Taraflarca üzerinde anlaşılacak süre sonuna kadar yürürlükte kalacaktır.

Bu Anlaşma, tam yetkili kılınmış aşağıda imzası bulunanlar tarafından imzalanmıştır.

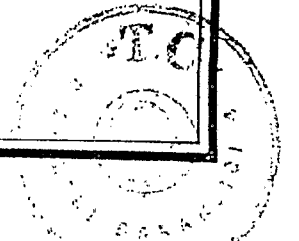
26 Temmuz 2000 tarihinde Ankara'da, her biri eşit derecede geçerli olmak üzere Türkçe ve İngilizce dillerinde ikişer nüsha olarak tanzim edilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti
Hükümeti adına

Cengiz Yalçın

Amerika Birleşik Devletleri
Hükümeti adına

[Signature]

MUTABAKAT ZAPTI

Bugün imzalanan Nükleer Enerjinin Barışçıl Kullanılmasına Dair Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri Arasında İşbirliği Anlaşmasının ("Anlaşma") müzakeresi sırasında, Anlaşmanın bir mütemmim cüz'ü olarak aşağıdaki hususlarda mutabakata varılmıştır.

Anlaşmanın Kapsamı

Bir Tarafın topraklarından diğer Tarafın topraklarına doğrudan veya üçüncü bir ülke yoluyla transfer edilen malzeme, teçhizat ve bileşenler, alıcı Tarafın ilgili Hükümet makamının, yalnızca sözkonusu malzeme, teçhizat ve bileşenlerin bu Anlaşmaya tabi olacağına dair tedarikçi Tarafın ilgili Hükümet makamına vereceği teyit üzerine, bu Anlaşmaya göre transfer edilmiş sayılacaktır.

Anlaşmaya göre transfer edilmiş nükleer malzemenin kullanılması yoluyla üretilen ve Anlaşmaya göre transfer edilmiş teçhizatla kullanılmayan veya bu teçhizatın kullanılması yoluyla üretilmeyen özel nükleer malzemeyi ilgilendiren Sinci ve 6ncı Maddelerde belirtilen hakların uygulanması amacıyla, bu haklar, fiilen, özel nükleer malzemenin üretiminde kullanılan transfer edilmiş malzemenin, kullanılan toplam malzeme miktarına oranı ölçüsünde, üretilen özel nükleer malzeme oranına ve benzer müteakip üretimlere uygulanacaktır.

Güvenlik Denetimi

Eğer Taraflardan herhangi biri 9uncu Maddenin 4üncü Paragrafında atıfta bulunulan durumlardan haberdar olursa aşağıdaki haklara sahip olacaktır. Şu kadar ki, bu hakların, 9uncu Maddenin 4üncü Paragrafındaki düzenlemeler altındaki UAEA güvenlik denetimi uygulamalarıyla kullanılmış sayılacağı konusunda taraflar mutabık kaldıklarında, bu haklar askıya alınacaktır:

- (1) Anlaşmaya göre transfer edilmiş herhangi bir teçhizatın; veya bu Anlaşmaya göre transfer edilen herhangi bir malzemenin; veya bu Anlaşmaya göre transfer edilen malzeme ve teçhizatla kullanılan veya bu tür malzeme ve teçhizatın kullanılmasıyla üretilmiş herhangi bir özel nükleer malzemenin kullanılması, imali, işlenmesi veya depolanmasında kullanılacak tesisin tasarımını zamanlıca gözden geçirmek.
- (2) Anlaşmaya göre transfer edilmiş malzeme ve herhangi bir kaynak malzeme veya transfer edilmiş malzeme, teçhizat ve bileşenlerde kullanılmış veya transfer edilmiş malzeme, teçhizat veya bileşenlerin kullanılmasıyla üretilmiş özel nükleer

malzemenin hesabının tutulmasına yardımcı olmak amacıyla kayıt ve ilgili raporların hazırlanmasını ve ibrazını istemek.

- (3) Diğer Tarafla istişare ederek, 2nci Paragraftaki malzemenin muhasebesi için gerekli tüm yer ve bilgiye ulaşmaya yetkili, 1inci Paragrafta atıfta bulunulan herhangi bir teçhizat ve tesisi denetleyecek ve bu tür malzemelerin muhasebesi için gerekli görülebilecek bağımsız ölçümler yapma ve herhangi bir cihazı kurma yetkisine sahip personeli atamak. Taraflardan birinin talep etmesi halinde, bu personele diğer Tarafça atanacak personel tarafından eşlik edilecektir.

Türkiye Cumhuriyeti
Hükümeti adına

Cengiz Yalçın

Amerika Birleşik Devletleri
Hükümeti adına